

Evaluating the Introduced Information Comparative Resources in BA lessons Headlines of Knowledge Information Science (Ministry of Science, Research and Technology) with Medical library and Information (Ministry of Health and Medical Education)

Saeed Malek Mohammadi

*Corresponding author: MSC, Department of Knowledge and Information Science, Publication Supervisor of Institute for Higher Education Acecr Khuzestan, Ahvaz, Iran.
E-mail: saeedmalekmohammadi9077@gmail.com

Mohsen HajiZeinolabedini

Assistant Professor, Department of Knowledge & Information Science, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Abstract

Purpose: The aim of the current research is to identify the comparative condition of introduced information resources in BA lessons headlines of medical library and information science.

Methodology: The method of research was comparative and instruments for gathering data was invoice and research population concluded all the presented resources in BA lesson headline of knowledge and information science (science ministry) and medical library and information science. Research from the point of aim was an applied that with comparative study approach is carried out with evaluative method. Data analysis was done by descriptive analysis and excel software.

Findings: The findings showed that the numbers of information resources lessons headlines of information science were more than medical library and information course. Numbers of compilation resources in lessons, headline of knowledge and information science course were more than medical library and information science course. Authoring pattern of information resources in both courses, was mostly with one author. Half-age Persian and non-Persian resources of medical library and information science were older than the other ones.

Conclusion: The most and the least of used information resources in headline of both courses, respectively were books and thesis. And articles has been less used. Therefore it is necessary in addition of using thesis, especially thesis that are chosen as sample and best one in the festivals or research week, articles also should be used to fulfill this need of information which looks small but valuable and effective and also be a pattern for the some courses .

Keywords: Curriculum Program, Bachelor of Science, Curriculum, Resources information, Knowledge and Information Science, Medical Library and Information Science.

Citation: Malek Mohammadi, S. & HajiZeinolabedini, M. (2019). Evaluating the Introduced Information Comparative Resources in BA lessons Headlines of Knowledge Information Science (Ministry of Science, Research and Technology) with Medical library and Information (Ministry of Health and Medical Education). *Knowledge and Information Management*, 6(1), 69-80. (in Persian)
(DOI): 10.30473/MRS.2020.46872.1386

Received: (13-06-2019)

Accepted: (17-08-2020)

ارزیابی تطبیقی منابع اطلاعاتی معرفی شده در سرفصل‌های دروس دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) با کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

سعید ملک محمدی

*نویسنده مسئول، کارشناس ارشد، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مؤسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، اهواز، ایران.
E-mail: saeedmalekmohammadi9077@gmail.com

محسن حاجی زین‌العابدینی

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی تهران، ایران.

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر شناسایی وضعیت تطبیقی منابع اطلاعاتی معرفی شده در سرفصل‌های دروس دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی با کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بود.

روش‌شناسی پژوهش: روش پژوهش تطبیقی بوده و ابزار گردآوری داده‌ها، سیاهه‌وارسی و جامعه پژوهش شامل تمام منابع ارائه شده در سرفصل دروس دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (وزارت علوم) و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بود. پژوهش از نظر هدف کاربردی بوده که با رویکرد مطالعه تطبیقی با استفاده از روش ارزیابانه انجام گرفته است. تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و نرم‌افزار اکسل انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که تعداد منابع اطلاعاتی سرفصل دروس رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بیشتر از کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بود. تعداد منابع تألیفی در سرفصل دروس رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بیشتر از کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بود. الگوی نویسندگی منابع اطلاعاتی در هر دو رشته، بیشتر به صورت تک نویسنده‌ای بود. نیم‌عمر منابع اطلاعاتی فارسی و غیرفارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی از کهنگی بیشتری برخوردار بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: بیشترین و کمترین منابع اطلاعاتی استفاده شده در سرفصل هر دو رشته، به ترتیب کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها بوده و از مقالات نیز به میزان کمی استفاده شده است. بنابراین لازم است علاوه بر استفاده بیشتر از پایان‌نامه‌ها، به‌ویژه پایان‌نامه‌هایی که در جشنواره‌ها و هفته پژوهش، به‌عنوان نمونه و برتر انتخاب می‌شوند، از مقالات نیز استفاده شود تا این نیاز اطلاعاتی به‌ظاهر کوچک ولی ارزشمند و تأثیرگذار مرتفع شود و الگویی باشد برای رشته‌های مشابه.

کلیدواژه‌ها: برنامه درسی، کارشناسی، سرفصل، منابع اطلاعاتی، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی.

استناد: ملک محمدی، سعید و حاجی زین‌العابدینی، محسن (۱۳۹۸). ارزیابی تطبیقی منابع اطلاعاتی معرفی شده در سرفصل‌های دروس دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) با کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی). *مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی*، ۵(۴)، ۶۹-۸۰.
(DOI): 10.30473/MRS.2020.46872.1386

تاریخ دریافت: (۱۳۹۸/۰۳/۲۳)

تاریخ پذیرش: (۱۳۹۹/۰۵/۲۷)

مقدمه

جوامع انسانی، هنگامی که به فکر افزایش کیفیت زندگی اجتماعی افتادند، به مرور زمان دانشگاه‌ها را درست کردند. دانشگاه‌ها وظیفه یافتند که زندگی جاری بشر را ارزیابی کنند و برای بهبود آن طرح و نقشه‌هایی ارائه کنند. همچنین، انسان‌هایی را تربیت کنند که بتوانند در نقش‌های مختلف در سطح این جوامع زندگی با کیفیت را دنبال کنند. بر این اساس، به کندوکاو جامعه پرداختند و کاستی‌های جامعه به همراه راهکارهای رفع آن‌ها را در قالب برنامه‌های درسی و آموزشی پی افکندند. برنامه تربیت انسان‌ها و پاسخگویی به کاستی‌های جامعه در قالب سرفصل‌های درسی تبلور پیدا کرد.

درواقع، سرفصل‌های آموزشی از فعالیت‌های آموزشی است که اهداف و مقاصد یک برنامه درسی و در مجموع برنامه‌ای را که یک استاد باید دنبال کند، به تصویر می‌کشد (بهرام بیگی، ۱۳۹۱). بر این اساس، چارچوب اصلی فعالیت‌های دانشگاهی در قالب سرفصل‌های درسی شکل گرفته و ارائه می‌شود. برای کسب نتیجه مطلوب از سرفصل‌های درسی، لازم است این سرفصل‌ها به‌درستی و مبتنی بر نیازهای جامعه تهیه شوند. به عبارتی، سرفصل‌ها، آیین تمام‌نمای جهت‌گیری آموزشی و پرورشی یک دانشگاه به شمار می‌آیند.

برنامه درسی و سرفصل‌های دروس در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی یکی از معیارهای ارزیابی کم و کیف نظام آموزشی رشته‌های تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان است، زیرا برنامه‌ها و سرفصل‌های درسی، راهنمای عملی مدرس و دانشجو است. سرفصل دروس در دانشگاه‌ها معیار استانداردسازی منابع درسی برای استاد و دانشجو است تا در چارچوب مشخص به تدریس و تحصیل بپردازند (قربان‌زاده سوار، ۱۳۹۲). یک سرفصل مطلوب دانشگاهی به‌عنوان یک ابزار آموزشی از قسمت‌های مختلفی تشکیل شده است که یکی از آن‌ها، بخش منابع است. شاید بتوان ادعا کرد فهرست منابع در سرفصل‌های برنامه‌های درسی از اهمیت بیش‌تری از سایر موارد برخوردار باشد، زیرا نشان‌دهنده میزان روزآمدی تدوین‌کنندگان این سرفصل‌ها از سویی و نیز، میزان روزآمدی انتشارات موجود در زمینه هر سرفصل مورد بررسی باشد (کوکبی، ۱۳۹۶).

دانشگاه‌های ایران، برای حرکت به سمت تخصصی شدن، در مقطعی از تاریخ، به دودسته دانشگاه بر اساس موضوع فعالیت خود تقسیم شدند. دانشگاه‌هایی که به پزشکی و علوم وابسته نظر داشتند که در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ساماندهی شدند؛ و دانشگاه‌هایی که به مسائل

غیرپزشکی توجه کردند و در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شکل گرفتند. رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در این دودسته از دانشگاه‌ها با اینکه از نظر مبنایی نزدیکی‌های فراوان دارد، اما در امور تخصصی واجد تفاوت‌هایی نیز هست. این تفاوت‌ها در نوع منابعی که برای مطالعه و استفاده دانشجویان معرفی می‌شود نیز قابل مشاهده است.

منابع اطلاعاتی پیشنهاد شده در سرفصل ارائه شده از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی جهت تدریس دروس، مورد استفاده اساتید قرار می‌گیرند، روشن است که این منابع اطلاعاتی باید از اعتبار علمی کافی برخوردار باشند. ممکن است که برخی از افراد چنین تصور کنند که منابع معرفی شده در انتهای سرفصل دروس بیشتر حالت دستوری و فرمایشی دارند و مورد استفاده قرار نمی‌گیرند، این در حالی است که این منابع، بازتاب‌دهنده میزان روزآمدی، تنوع مطالعاتی و ارزش‌گذاری طراحان برای دانشجویپروری است. هرچقدر که این منابع متنوع بوده، روزآمدی داشته باشد و به مشکلات و چالش‌های جامعه نظر داشته و چشم‌اندازی از آن را ارائه کند، نشانگر کیفیت بهتر سرفصل‌های درسی تهیه شده است.

بنابراین، پژوهش حاضر بر آن است تا منابع اطلاعاتی معرفی شده در سرفصل‌های دروس دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی با کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی را با هم مقایسه بنماید.

آموزش کتابداری و علم اطلاعات در جهان و ایران با رویکردهای مختلف فردی، گروهی، سازمانی، ملی و بین‌المللی، بررسی شده است. مطالعات صورت گرفته بیانگر آن است که از ابعاد مختلف بر روی برنامه آموزشی مناسب و موردنیاز امروز و آینده حوزه کتابداری و علم اطلاعات تأمل و تعمق شده است. بر این اساس، پیشینه‌ها را می‌توان در مقوله‌های مختلف دسته‌بندی و تنظیم کرد. یکی از مقوله‌هایی که می‌توان طبق آن، پیشینه‌های این محور موضوعی را مورد بررسی قرار داد، رویکرد تطبیقی است. مقایسه برنامه‌های آموزشی در کشورهای مختلف جهان، یکی دیگر از رویکردهای پژوهشی به آموزش در حوزه کتابداری و علم اطلاعات بوده است. در این مطالعات، برنامه‌های دانشگاه‌های کشورهای توسعه یافته مانند آمریکا و اروپا، یا کشورهایمانند چین، ژاپن و حتی استفاده از تجربه دانشگاه‌های کشورهای در حال توسعه، مورد توجه قرار گرفته است. «مرتضایی» (۱۳۸۰)، «آشور و چودری» (۱۳۸۳) و «فتاحی» (۱۳۸۴) چنین رویکردی را مبنای کار خود قرار داده‌اند (حیدری، ۱۳۹۰).

و آثار منفی این وضعیت متوجه رشته تحصیلی، مراکز علمی، استادان، جامعه و به خصوص دانشجو شود.

شهبازی و دیگران (۱۳۹۴) در پژوهشی به تحلیل سرفصل‌های برنامه‌های درسی مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بر اساس فرصت‌های شغلی نوظهور مبتنی بر فناوری اطلاعات در بازار کار جهانی پرداختند. نتایج نشان داد که کاستی‌های اساسی برنامه آموزشی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران را می‌توان ذیل مقولات «مبانی شبکه‌های کامپیوتری»، «مبانی برنامه‌نویسی و طراحی پایگاه‌های اطلاعاتی»، «مبانی کامپیوتر» و نگرش (خصوصیات فردی و ویژگی‌های رفتاری) دسته‌بندی نمود.

ملک محمدی و حاجی زین‌العابدینی (۱۳۹۵) در پژوهشی به تحلیل مقالات دوفصلنامه مطالعات کتابداری و علم اطلاعات پرداختند. نتایج نشان داد که الگوی نویسندگی مقالات بیشتر به صورت گروهی بوده و میانگین نیم‌عمر منابع فارسی ۹ سال و ۶ ماه و منابع لاتین ۱۱ سال و ۲ ماه است.

دائی، رحیمی و زارع فراشبندی (۱۳۹۵) در پژوهشی میزان تفاوت و شباهت سرفصل رسمی مقطع کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با سرفصل‌های مشابه آن در ایران را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که برنامه درسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی ۵۶/۴ درصد با سرفصل دروس علم اطلاعات و دانش‌شناسی و ۶۵/۵ درصد با سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی مشابهت داشت. نبود دروس پایه مرتبط با حوزه پزشکی و بالینی در سرفصل و کمبود دروس مرتبط با فناوری‌های اطلاعاتی و زیاد بودن دروس اصطلاح‌شناسی پزشکی، ضعف عمده سرفصل مذکور است.

کوکبی (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی "برنامه درسی (بازنگری شده) مقطع کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی گرایش مطالعات کتابخانه‌های عمومی" پرداخت. نتایج نشان داد که از نظر اختلاف میانگین منابع فارسی مربوط به رشته در مقایسه با میانگین منابع انگلیسی مربوط به رشته، سرفصل مورد بررسی وضعیت چندان مناسبی ندارد اما مقایسه میانگین تعداد کتاب‌های تألیفی فارسی با میانگین کتاب‌های ترجمه فارسی نسبت مناسبی را نشان می‌دهد.

زارع فراشبندی و دائی (۱۳۹۶) در پژوهشی به مطالعه تطبیقی سرفصل دروس مقطع کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با سایر رشته‌ها و گرایش‌های مشابه موجود در ایران پرداختند. یافته‌ها نشان داد که رشته مورد بررسی با رشته مشابه آن در دانشگاه آزاد مشابهت بیشتری نسبت به رشته مشابه در وزارت علوم دارد. مقایسه گرایش‌های

آشور و چودری (۱۳۸۳) در تک‌نگاشتی، وضعیت آموزش حرفه‌ای در کتابداری و علم اطلاعات در کشورهای عربی حوزه خلیج فارس را با رویکردی توصیفی بررسی کرده‌اند. در این کشورها هیچ‌گونه برنامه‌ریزی اولیه یا ارزیابی نهایی برای آموزش وجود ندارد. به‌طور کلی، کمیت و کیفیت انتشارات و پژوهش در زمینه آموزش کتابداری در بین کشورهای عربی منطقه خلیج فارس نامناسب است.

آزاده، واعظ و قریب (۱۳۸۸) در پژوهشی به بررسی وضعیت صحت مقاله‌های استنادی پایان‌نامه‌های دوره‌های دکتری تخصصی پزشکی سال ۱۳۸۶ دانشگاه علوم پزشکی تهران از نظر میزان مطابقت آن‌ها با شیوه‌نامه ونکوور، پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که از کل ۳۵۷ مقاله استنادی مورد مطالعه فقط ۱۳۶ مورد، یعنی ۳۸/۹ درصد استناد فاقد هر نوع خطای استنادی بود.

نصیری، حسین پور و معرف زاده (۱۳۹۰) در پژوهشی به بررسی سرفصل برنامه تحصیلی دوره کاردانی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در آموزش عالی ایران پرداختند. نتایج نشان داد که برنامه درسی کاردانی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی نیاز به بازنگری کامل دارد. اضافه کردن دروس آشنایی با اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی، مجلات الکترونیکی، کارآموزی (۲)، اخلاق کتابداری و اطلاع‌رسانی و تغییر در عنوان و سرفصل برخی دروس از جمله: آشنایی با رده‌بندی دیویی و کنگره، مجموعه‌سازی (۲) و ادغام دروس مبانی اطلاع‌رسانی و کتابخانه و کتابداری و ... در بهبود برنامه آموزشی دوره کاردانی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی مؤثر است.

بیگدلی و حمدی‌پور (۱۳۹۱) در پژوهشی به تحلیل محتوایی برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۸ پرداختند. نتایج نشان داد که عناوین درسی دو برنامه فقط ۲۵ درصد در محتوی اشتراک دارند که نشان‌دهنده نو بودن برنامه جدید است. در کل، ۷۵ درصد واحدها در برنامه درسی جدید نسبت به برنامه درسی قبلی از نظر ایجاد دروس جدید، تغییر نام و ادغام دروس تغییر کرده‌اند.

قریبان‌زاده سوار (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی سرفصل دروس دوره کارشناسی علوم سیاسی پرداخت. نتایج نشان داد که در مجموع، تنوع و تعداد فراوان دروس کارشناسی علوم سیاسی از یک‌سو، فقدان روال منطقی در انتخاب دروس به‌ویژه دروس انتخابی از یک‌سوی دیگر و سرانجام تداخل مواد دروس با یکدیگر باعث شده است که دانشجویان فاقد قوه تحلیل و اطلاعات منسجم در گرایش‌های تخصصی علم سیاست باشند

هدف از پژوهش حاضر، شناسایی وضعیت تطبیقی فهرست منابع معرفی شده برای هر درس در سرفصل‌های دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

پرسش‌های پژوهش

۱. وضعیت منابع اطلاعاتی دروس پایه، اجباری و اختیاری در سرفصل‌های دروس کارشناسی رشته مورد بررسی، در وزارت علوم و بهداشت چگونه است؟
۲. وضعیت تألیفی یا ترجمه بودن منابع اطلاعاتی دروس پایه، اجباری و اختیاری در سرفصل‌های دروس کارشناسی رشته مورد بررسی، در وزارت علوم و بهداشت چگونه است؟
۳. الگوی نویسندگی منابع اطلاعاتی دروس پایه، اجباری و اختیاری در سرفصل‌های دروس کارشناسی رشته مورد بررسی، در وزارت علوم و بهداشت چگونه است؟
۴. واحدهای درسی مشترک در سرفصل‌های دروس کارشناسی رشته مورد بررسی، در وزارت علوم و بهداشت چگونه است؟
۵. تعداد واحدها و منابع مشترک در سرفصل‌های دوره کارشناسی رشته مورد بررسی، بدون در نظر گرفتن دروس پایه، اجباری و اختیاری در وزارت علوم و بهداشت چگونه است؟
۶. وضعیت خطاهای استنادی منابع در سرفصل دروس دوره کارشناسی رشته مورد بررسی، بدون در نظر گرفتن دروس پایه، اجباری و اختیاری در وزارت علوم و بهداشت چگونه است؟
۷. نیم‌عمر منابع اطلاعاتی فارسی و غیرفارسی در سرفصل‌های دروس کارشناسی رشته مورد بررسی، در وزارت علوم و بهداشت چگونه است؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر تطبیقی است. ابزار گردآوری داده‌ها، جدول مقایسه تهیه شده بر اساس موارد موردنیاز جهت تطبیق بود. جهت گردآوری داده‌ها به سرفصل‌های مورد بررسی مراجعه شد. سرفصل‌های مصوب علم اطلاعات و دانش‌شناسی از وبسایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سرفصل‌های مصوب کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی از وبسایت معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی استخراج شد. جامعه آماری شامل منابع اطلاعاتی در سرفصل کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی نسخه بازنگری شده دوم مورخ ۹۳/۱۱/۲۸، مصوب جلسه ۷۲۱ مورخ ۱۳۸۸/۳/۳۱ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی و

موجود، نشان داد این رشته بیشترین تطابق را با گرایش اطلاع‌رسانی (۹۳/۷۵ درصد) و کمترین تشابه را با گرایش مدیریت کتابخانه‌های دیجیتال (۳۷/۵ درصد) دارد.

اسماعیلی، عطاپور و دیواری (۱۳۹۶) به بررسی دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی از نظر میزان و نوع توجه به مهارت‌های ارتباطی پرداختند. نتایج نشان داد که حدود یک پنجم دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با مهارت‌های ارتباطی سر و کار دارند و تنها دو درس به‌طور خاص به مهارت‌های ارتباطی می‌پردازد.

گرولیمز^۱ (۲۰۰۹) در پژوهشی برنامه آموزشی و سرفصل دروس پایه ۴۹ مؤسسه آموزشی را در آمریکا، انگلیس و کانادا مورد بررسی قرار داد. یافته‌ها نشان داد ۱۹ مهارت عمده (از جمله مجموعه‌سازی، مدیریت کتابخانه، پایگاه‌های اطلاعاتی و ...) در برنامه‌های درسی مؤسسه‌های مورد بررسی، قابل مشاهده هستند. دیویس^۲ (۲۰۱۲) با بررسی صحت استنادی مقاله‌های مجله‌های حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی که در سال ۲۰۰۷ منتشر شده بودند؛ به این نتیجه رسید که ۴۹/۱ درصد از منابع دارای خطا است؛ که ۵۶ درصد از خطاها مربوط به فیلد نویسنده، ۲۲ درصد مربوط به شماره صفحه، ۱۵ درصد مربوط به عنوان مجله، ۳ درصد مربوط به شماره، ۲ درصد سال انتشار و ۲ درصد خطاها مربوط به عنوان است.

مروری بر ادبیات تخصصی بسیاری از رشته‌های از جمله کتابداری و اطلاع‌رسانی در دو دهه اخیر بیانگر آن است که حجم زیادی از مقاله‌ها، گزارش‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های دانشگاهی به ضرورت بازنگری در آموزش دانشگاهی پرداخته‌اند (فتاحی، ۱۳۸۴). با توجه به جامعه آماری پیشینه‌های موجود پژوهش که سرفصل دروس را از زاویای مختلف از جمله تغییر عنوان و سرفصل و ادغام برخی دروس، فرصت‌های شغلی نوظهور مبتنی بر فناوری اطلاعات در بازار کار، تفاوت و شباهت سرفصل دروس با سایر رشته‌های مشابه و میزان و نوع توجه به مهارت‌های ارتباطی مورد بررسی قرار داده‌اند ولی تاکنون در ایران تحلیلی جامع از سرفصل دروس رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بر اساس ارزیابی منابع اطلاعاتی سرفصل دروس انجام نشده است. بنابراین هدف از پژوهش حاضر ارزیابی تطبیقی منابع اطلاعاتی معرفی شده در سرفصل‌های دروس دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی با کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی است.

1. Gerolimos
2. Davies

با توجه به داده‌های جدول ۲، نتایج نشان می‌دهد که میانگین منابع اطلاعاتی دروس پایه در سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۶/۶۸) بیشتر از میانگین منابع اطلاعاتی دروس پایه در سرفصل‌های دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (۵/۴۴) است ولی از طرف دیگر میانگین منابع اطلاعاتی دروس تخصصی اجباری (۹) و اختیاری (۹/۸۳) در سرفصل‌های دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بیشتر از میانگین منابع اطلاعاتی دروس اجباری (۷/۶۶) و اختیاری (۶/۸۳) سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی است، اما اگر طبق مجموع تعداد دروس، میانگین منابع اطلاعاتی دروس پایه، اجباری و اختیاری محاسبه گردد میانگین منابع اطلاعاتی دروس پایه، اجباری و اختیاری در سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی برابر با ۷/۱۹ ولی در سرفصل‌های دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی برابر با ۸/۴ است که در سرفصل دروس به ازای هر واحد درسی، به‌طور میانگین در سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۷/۱۹ منبع) و در سرفصل‌های دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (۸/۴ منبع) وجود دارد. بنابراین در مجموع، میانگین منابع اطلاعاتی در سرفصل‌های دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (۸/۰۹) بیشتر از میانگین منابع اطلاعاتی در سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۷/۰۵) است.

منابع اطلاعاتی در سرفصل برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی مصوب شصت و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۱ است. جهت تحلیل داده‌ها، ابتدا جدول‌هایی تهیه و گویه‌های پژوهش در این جدول‌ها جای‌گذاری شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی، جدول و نرم‌افزار اکسل انجام شد.

از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به کامل نبودن اطلاعات کتابشناختی برخی از منابع اطلاعاتی پیشنهادی و رعایت نکردن اصول صحیح کتابنامه‌نویسی (رفرنس نویسی) در برخی از منابع اطلاعاتی پیشنهادی سرفصل دروس در هر دو رشته مورد بررسی، اشاره کرد.

یافته‌های پژوهش

همان‌طور که از جدول ۱، بر می‌آید تعداد منابع اطلاعاتی در سرفصل دروس پایه و اختیاری علم اطلاعات و دانش‌شناسی بیشتر از منابع اطلاعاتی دروس پایه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی است ولی از طرف دیگر، تعداد منابع اطلاعاتی در سرفصل دروس تخصصی اجباری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بیشتر از تعداد منابع اطلاعاتی در سرفصل دروس تخصصی اجباری علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. بنابراین تعداد منابع اطلاعاتی در سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۴۳۹ منبع) بیشتر از تعداد منابع اطلاعاتی در سرفصل‌های دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (۳۷۸ منبع) است.

جدول ۱. درصد و مجموع منابع اطلاعاتی سرفصل‌های دوره کارشناسی رشته مورد بررسی به تفکیک دروس

کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی		علم اطلاعات و دانش‌شناسی		نوع واحد
درصد	تعداد	درصد	تعداد منابع اطلاعاتی	
۱۲/۹۶	۴۹	۲۸/۹۳	۱۲۷	تعداد منابع اطلاعاتی دروس پایه
۷۱/۴۳	۲۷۰	۵۲/۳۹	۲۳۰	تعداد منابع اطلاعاتی دروس تخصصی اجباری
۱۵/۶۱	۵۹	۱۸/۶۸	۸۲	تعداد منابع اطلاعاتی دروس تخصصی اختیاری
۱۰۰	۳۷۸	۱۰۰	۴۳۹	مجموع

جدول ۲. میانگین منابع اطلاعاتی سرفصل‌های دوره کارشناسی رشته مورد بررسی، به تفکیک دروس

کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی			علم اطلاعات و دانش‌شناسی			نوع واحد
میانگین	تعداد دروس	تعداد منابع	میانگین	تعداد دروس	تعداد منابع	
۵/۴۴	۹	۴۹	۶/۶۸	۱۹	۱۲۷	میانگین منابع اطلاعاتی دروس پایه
۹	۳۰	۲۷۰	۷/۶۶	۳۰	۲۳۰	تعداد منابع اطلاعاتی دروس تخصصی اجباری
۹/۸۳	۶	۵۹	۶/۸۳	۱۲	۸۲	تعداد منابع اطلاعاتی دروس تخصصی اختیاری
۸/۰۹	۴۵	۳۷۸	۷/۰۵	۶۱	۴۳۹	مجموع

منابع اطلاعاتی	۴	۲	۲۲	۱۰۱	۲	۲	۹	۳۵
دروس پایه								
منابع اطلاعاتی	۶	۱۶	۶۲	۱۴۹	۱۵	۱۵	۵۹	۱۸۱
دروس تخصصی اجباری								
منابع اطلاعاتی	۴	۶	۱۱	۶۷	۴	۴	۸	۴۲
دروس تخصصی اختیاری								
مجموع	۱۴	۲۴	۹۵	۳۱۷	۲۱	۲۱	۷۶	۲۵۸

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که در سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی فقط تعداد ۱۳ واحد درسی مشترک وجود دارد که ۲ درس مربوط به دروس علوم پایه و ۱۱ درس مربوط به دروس تخصصی اجباری است ولی در دروس تخصصی اختیاری هیچ درس مشترکی وجود ندارد.

جدول ۶. واحدهای درسی مشترک در سرفصل‌های دوره کارشناسی رشته مورد بررسی، به تفکیک نوع دروس

نوع واحد	دروس مشترک در سرفصل دروس رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی
تعداد دروس مشترک پایه	۲
تعداد دروس مشترک تخصصی اجباری	۱۱
تعداد دروس مشترک تخصصی اختیاری	۰
مجموع	۱۳

همان‌طور که از داده‌های جدول ۷، بر می‌آید بیشترین منابع درسی مشترک در سرفصل‌های دوره کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی مربوط به دروس پایگاه داده (۷ منبع)، آشنایی با علم‌سنجی (۶ منبع)، سازمان‌دهی مواد ۱ و مدیریت مجموعه‌سازی (۵ منبع) است و بقیه دروس ذکر شده بین ۱ تا ۴ منبع، مشترک می‌باشند.

همان‌طور که از داده‌های جدول ۸، بر می‌آید بیشترین خطاهای استنادی سرفصل دروس مربوط به محل نشر (۸۶ خطا) و کمترین خطا، مربوط به عنوان (۱۱ خطا) است و تعداد خطاهای منابع اطلاعاتی سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بیشتر از تعداد خطاهای منابع اطلاعاتی سرفصل دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. یافته‌های جدول ۹، نشان می‌دهد که تعداد خطاهای استنادی منابع اطلاعاتی مورد استفاده در سرفصل دروس در کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بیشتر کتاب‌های فارسی است و تعداد خطاهای کتاب‌های فارسی در وزارت بهداشت بیشتر از وزارت علوم است.

برای تعیین نیم‌عمر منابع مورد استناد از فرمول سن (سن، ۱۳۷۹: ۱۳۰) $(T=Y+y)$ استفاده شده است. در این فرمول T به معنای نیم‌عمر، Y مجموعه‌ای از سال‌ها و y کسری از سال است، در بیشتر مواقع مقدار نیم‌عمر شامل دو قسمت عدد صحیح و اعشار است که عدد صحیح سال و قسمت اعشاری کسری از یک سال است. برای به دست آوردن عدد صحیح (Y) از فرمول زیر استفاده می‌شود:

۱ + (سال فرعی بحرانی) - (سال مبنا) $Y = [(a - b) / c - b]$ و مقدار اعشاری نیم‌عمر از این فرمول به دست می‌آید: $y = a - b / c - b$ که در این فرمول a ، نیمی از استنادها است، b فراوانی تجمعی استنادهای سال فرعی بحرانی است و c ، فراوانی تجمعی استنادهای سال بحرانی است.

سال مبنا آخرین سال مورد استناد در منابع و سال بحرانی سالی است که از سال مبنا تا آن نیمی از متون مورد استناد قرار گرفته‌اند. با در نظر گرفتن فرمول بالا، نیم‌عمر منابع مورد استناد به ترتیب زیر به دست آمدند که جدول ۱۰ نشان می‌دهد.

دروس پایه	دروس تخصصی اجباری	دروس تخصصی اختیاری	مجموع
۸	۵	۵	۱۸
۷	۱۶	۶	۲۹
۴	۱	۱	۶
۱	۰	۳	۴
۰	۰	۰	۰
۰	۰	۵	۵
۱۶	۲۱	۴	۴۱
۰	۶	۱	۷
۰	۱	۰	۱
۰	۰	۰	۰

جدول ۱۰. نیم‌عمر منابع اطلاعاتی فارسی و غیرفارسی در سرفصل‌های دوره کارشناسی رشته مورد بررسی

منابع اطلاعاتی		علم اطلاعات و دانش‌شناسی		کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی	
		نیم‌عمر (سال)		نیم‌عمر (سال)	
منابع اطلاعاتی فارسی		۶/۹		۷/۱۹	
منابع اطلاعاتی غیرفارسی		۷/۶		۷/۵	

پایان‌نامه‌ها در قالب اولیه و در مکان ارائه خود، دسترسی هدف اصلی تولید دانش داخلی و دسترس‌پذیری آن را غیرممکن می‌سازد. عدم توجه به محتوای پایان‌نامه‌ها و عدم استفاده از محتوای آن‌ها باعث شده همه‌ساله بخش قابل‌توجهی از بودجه مملکت دور ریخته شود» (همان، ۱۳۲۱). این استفاده اندک از محتوای پایان‌نامه‌ها سخن حری را در اذهان تداعی می‌کند که «پایان‌نامه‌های دانشگاهی در میان منابع گوناگون پیوسته غریب مانده‌اند» (حری ۱۳۷۲، ص ۲۲۳). بنابراین بایستی بیشتر از این منابع اطلاعاتی ارزشمند استفاده شود که در پژوهش حاضر، در سرفصل رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۱ مورد) و در سرفصل رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی اصلاً استفاده نشده است. از لحاظ تألیفی و ترجمه بودن منابع اطلاعاتی سرفصل هر دو رشته مورد بررسی، میانگین تعداد منابع اطلاعاتی تألیفی سرفصل رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۵۹/۲۲ درصد) از کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (۴۸/۹۴ درصد) بیشتر است و میانگین تعداد کتاب‌های تألیفی نسبت به کتاب‌های ترجمه، در هر دو رشته مورد بررسی، بیشتر است که این یافته با یافته‌های پژوهشی ملک محمدی و حاجی زین العابدینی (۱۳۹۶) که دریافتند نسبت کتاب‌های تألیفی به ترجمه شده بیشتر است و همچنین کوکی (۱۳۹۶) همخوانی دارد.

الگوی نویسندگی منابع اطلاعاتی سرفصل دو رشته، بیشتر به صورت انفرادی (تک نویسنده‌ای) است که این یافته با یافته پژوهش ملک محمدی و حاجی زین العابدینی (۱۳۹۵) که نشان داد الگوی نویسندگی مقالات بیشتر به صورت گروهی بوده، همخوانی ندارد.

همان‌طور که از داده‌های جدول ۱۰، بر می‌آید نیم‌عمر منابع اطلاعاتی فارسی در سرفصل دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی وزارت علوم ۶/۹ سال و منابع غیرفارسی ۷/۶ سال است ولی نیم‌عمر منابع اطلاعاتی فارسی در سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی ۷/۱۹ سال و منابع غیرفارسی ۷/۵ سال است که نیم‌عمر منابع اطلاعاتی فارسی و غیرفارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی از کهنگی بیشتری برخوردار هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی وضعیت تطبیقی فهرست منابع معرفی شده برای هر درس در سرفصل‌های دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام شد. یافته‌ها نشان می‌دهد تعداد منابع اطلاعاتی سرفصل‌های کارشناسی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بیشتر از تعداد منابع سرفصل کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی است ولی میانگین منابع اطلاعاتی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی (۸/۰۹) نسبت به میانگین منابع اطلاعاتی علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۷/۰۵) بیشتر بود.

بیشترین و کمترین منابع اطلاعاتی به کار رفته در سرفصل هر دو رشته مورد بررسی، به ترتیب کتاب و پایان‌نامه است. پایان‌نامه‌ها از منابع با ارزش اطلاعاتی هستند که دکتر دیانی (۱۳۷۹: ۱۱۵) استاد علم اطلاعات و دانش‌شناسی و عضو هیئت‌علمی دانشگاه فردوسی مشهد از آن به‌عنوان «گنج ناشناخته رها شده» یاد می‌کند و معتقد است که محبوس ماندن محتوای

فارسی ۹ سال و ۶ ماه و منابع لاتین ۱۱ سال و ۲ ماه است، وضعیت بهتری دارد.

ضروری به نظر می‌رسد با توجه به نتایج و پیشینه‌های پژوهش، استفاده بیشتر از پایان‌نامه‌ها در منابع پیشنهادی سرفصل دروس هر دو رشته، به‌ویژه پایان‌نامه‌های برتر و آن‌هایی که در جشنواره‌ها برتر شناخته می‌شوند و همچنین از منابع اطلاعاتی جدید در منابع پیشنهادی سرفصل دروس با نیم‌عمر مناسب استفاده شود. در سرفصل دروس، بعد از منابع پیشنهادی، قسمتی به‌عنوان منابع مطالعاتی یا منابع کمکی و یا "جهت مطالعه بیشتر" قرار گیرد تا دانشجویانی که در آن زمینه آشنایی کافی ندارند با خواندن کتاب‌های کمکی آمادگی بیشتری جهت یادگیری پیدا کنند. همچنین وارد کردن دقیق و صحیح اطلاعات کتابشناختی منابع اطلاعاتی پیشنهادی اعم از فارسی و غیرفارسی، تا نوع منبع (کتاب و مقاله) پیشنهادی مشخص گردد و نیازی به جستجوی دوباره جهت مشخص شدن نوع منبع در اینترنت یا کتابشناسی ملی نشود و همچنین اصول صحیح کتابنامه نویسی طبق شیوه رفرنس‌دهی مانند APA، Vancouver و MLA رعایت شود. انجام پژوهش مشابه این پژوهش جهت ارزیابی منابع اطلاعاتی پیشنهادی سرفصل سایر رشته‌ها که مشابه آن در وزارتخانه یا دانشگاه‌های دیگر وجود دارد.

پژوهش دیگری به بررسی منابع اطلاعاتی پیشنهادی سرفصل دروس رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در کشورهای ارائه‌کننده این رشته بپردازد تا مقایسه‌ای بین منابع اطلاعاتی سرفصل دروس این رشته در ایران با منابع اطلاعاتی سرفصل دروس در کشورهای دیگر انجام گیرد. همان‌طوری که در تغییر نام رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، با توجه به پیشینه‌های پژوهش، از آن پژوهش‌ها به‌عنوان الگو استفاده کردیم.

همچنین نتایج نشان داد سرفصل‌های دروس وزارت علوم و بهداشت، فقط در دروس پایه (۲ درس) و در دروس تخصصی اجباری (۱۱ درس) مشترک هستند ولی در دروس تخصصی اختیاری درس مشترکی وجود ندارد.

یافته‌ها نشان داد که تعداد خطاهای استنادی سرفصل دروس بر اساس اطلاعات کتابشناختی و منابع اطلاعاتی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بیشتر از علم اطلاعات و دانش‌شناسی است و به ترتیب بیشترین خطاهای استنادی مربوط به مؤلفه‌های نویسنده و محل نشر است. با توجه به منابع اطلاعاتی سرفصل دروس هر دو رشته، بیشترین خطاهای استنادی بر اساس منابع اطلاعاتی، کتاب بوده و تعداد خطاهای استنادی در این زمینه، رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی بیشتر از علم اطلاعات و دانش‌شناسی است ولی نسبت به خطاهای استنادی تعداد کل منابع اطلاعاتی سرفصل هر دو رشته مورد بررسی، ۵۰ منبع در سرفصل کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی و ۶۲ منبع در سرفصل علم اطلاعات و دانش‌شناسی دارای خطای استنادی بودند که این یافته با یافته‌های پژوهش دیویس (۲۰۱۲) (۴۹/۱) درصد از منابع دارای خطا است) و آزاده، واعظ و قریب (۱۳۸۸) که نشان داد که از کل ۳۵۷ مقاله استنادی مورد مطالعه فقط ۱۳۶ مورد، یعنی ۳۸/۹ درصد استناد فاقد هر نوع خطای استنادی بود، وضعیت بهتری دارد. بنابراین لازم است که در هنگام نوشتن اطلاعات کتابشناختی منابع پیشنهادی سرفصل دروس، در هر دو رشته مورد بررسی، دقت لازم به عمل آید و اصول صحیح رفرنس‌دهی، منابع اطلاعاتی پیشنهادی نیز رعایت شود.

نتایج نشان داد که نیم‌عمر منابع اطلاعاتی فارسی و غیرفارسی سرفصل رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی نسبت به کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی وضعیت بهتری داشته و این یافته نسبت به یافته پژوهش ملک محمدی و حاجی زین‌العابدینی (۱۳۹۵) که نشان داد میانگین نیم‌عمر منابع

منابع

- آشور، محمدصالح جمیل و چودری، عبدالستار (۱۳۸۳). *آموزش حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی در کشورهای عربی خلیج فارس*. ترجمه احمد شعبانی و محمود تقفدی جامی. تهران: دبیزش.
- آزاده، فریدون؛ واعظ، ریحانه و قریب، میترا (۱۳۸۸). بررسی وضعیت صحت مقاله‌های استنادی پایان‌نامه‌های دوره‌های دکتری تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، *پیاورد سلامت*، ۳ (۲ و ۱)، ۹-۱۷.
- اسماعیلی، سمیرا؛ عطاپور، هاشم و دیواری، لیلیا (۱۳۹۶). بررسی دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی از نظر میزان و نوع توجه به مهارت‌های ارتباطی. *مقاله ارائه شده در همایش مهارت‌های ارتباطی برای کتابداران کتابخانه‌های عمومی، اصفهان*.
- بهرام بیگی، مهری (۱۳۹۱). ویژگی‌های مطلوب در تدوین سرفصل درسی دانشگاهی با نقد بر سرفصل‌های درسی رشته زبان فرانسه، *پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی*، ۱۶ (۲۶)، ۴۴-۵۸.

- بیگدلی، زاهد و حمدی پور، افشین (۱۳۹۱). تحلیل محتوایی برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۸، پردازش و مدیریت اطلاعات، ۲۸(۲)، ۲۸۳-۳۰۴.
- حری، عباس (۱۳۷۲). *اهمیت اطلاعاتی پایان‌نامه در مجموعه مروری بر اطلاعات و اطلاع‌رسانی*. تهران: دبیرخانه هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی کشور.
- حیدری، غلامرضا (۱۳۹۰). آموزش کتابداری و علم اطلاعات در ایران: موانع و راهکارها، *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۴(۲)، ۷۱-۱۰۵.
- دائی، عذرا؛ رحیمی، علیرضا و زارع فراشندی، فیروزه (۱۳۹۵). میزان تفاوت و شباهت سرفصل رسمی مقطع کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با سرفصل‌های مشابه آن در ایران (یک مطالعه تطبیقی)، *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۹(۶۶)، ۳۱-۴۶.
- دیانی، محمدحسین (۱۳۷۹). *پایان‌نامه، گنج ناشناخته رها شده، در مجموعه مباحث بنیانی در کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران: ده مقاله*. مشهد: انتشارات کتابخانه رایانه‌ای.
- زارع فراشندی، فیروزه و دائی، عذرا (۱۳۹۶). مطالعه تطبیقی سرفصل دروس مقطع کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با سایر رشته‌ها و گرایش‌های مشابه موجود در ایران، *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۲۵(۲۵)، ۲۵۳-۲۷۶.
- سن، بی. کی. (۱۳۷۹). نمادها و فرمول‌هایی برای چند مفهوم کتاب‌سنجی. ترجمه محمود سالاری، *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۳(۱)، ۱۲۹-۱۴۴.
- شهبازی، رحیم؛ فهیمه، فاطمه؛ حکیم زاده، رضوان و فدایی، غلامرضا (۱۳۹۴). تحلیل سرفصل‌های برنامه‌های درسی مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بر اساس فرصت‌های شغلی نوظهور مبتنی بر فناوری اطلاعات در بازار کار جهانی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۸(۲)، ۱۰۳-۱۴۰.
- فتاحی، رحمت‌الله (۱۳۸۴). برنامه جدید کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی؛ گزارش یک طرح پژوهشی، *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۸(۲)، ۹-۲۶.
- قربان‌زاده سوار، قربانعلی (۱۳۹۲). دروس دوره کارشناسی علوم سیاسی واقعیت‌ها، ضرورت‌ها و انتظارات مطالعه موردی: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، *پژوهش‌نامه متون و برنامه‌های علوم انسانی*، ۱۳(۲)، ۸۹-۱۰۸.
- کوبکی، مرتضی (۱۳۹۶). برنامه درسی (بازنگری شده) مقطع کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی گرایش مطالعات کتابخانه‌های عمومی، *مقاله ارائه شده در اولین همایش ملی نقد متون و کتب علوم انسانی*، تهران، ۷۳-۸۸.
- مرتضایی، لیلا (۱۳۸۰). *تحصیلات تکمیلی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در انگلستان، آمریکا، هند و ایران: بررسی تطبیقی*. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- ملک محمدی، سعید و حاجی زین العابدینی، محسن (۱۳۹۵). تحلیل استنادی مقالات دوفصلنامه علمی مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، *علم‌سنجی کاسپین*، ۳(۲)، ۳۸-۴۷.
- ملک محمدی، سعید و حاجی زین العابدینی، محسن (۱۳۹۶). بررسی یک دهه نشر کتاب در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران (۱۳۸۱-۱۳۹۰)، *اطلاع‌رسانی پزشکی نوین*، ۳(۱)، ۱۶-۲۱.
- نصیری، ماریا؛ حسین پور، محمد و معرف زاده، عبدالحمید (۱۳۹۰). بررسی سرفصل برنامه تحصیلی دوره کاردانی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در آموزش عالی ایران، *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*، ۲(۴)، ۷۷-۸۸.
- Davies, K. (2012). Reference accuracy in library and information science journals. *ASLIB Proceeding: New information Perspectives*, 64 (1), 373-387.
- Gerolimos, M. (2009). Skills developed through LIS education. *Library Review*, 58(7), 527-540.